

Títol: **DE CARA AL MISTERI**

"¿Verdad? Las cosas dialogan, las cosas entienden el misterio en que vivimos y un río de inteligencia increada inunda lo creado." És a la pàgina divuit, aquesta frase, i fins que no hi ha arribat "Blanco refugio" li semblava, al seu traductor (a la persona que aquesta nit està intentant la seva traducció al català), un text estrambòtic, excèntric, de comprensió difícil i potser impossible. Ben bé la imatge vaga, segurament tòpica, el clixé que té de l'autor. *El carrer el recordarà llarg i costerut, perquè les coses ens semblen més grans del que són quan som petits i desnerits, anys a venir, quan faci l'exercici d'intentar endevinar i localitzar les músiques estridents (també recordades més estridents i estranyes del que són) que sortien d'aquells bars amb poca llum a dins i amb terrasses i seients i gent que no eren les de tots els altres.* Quan estàs posat en una feina, et sembla que fer-la és d'allò més normal. T'oblides de les circumstàncies que t'hi han portat, que poden ser ben estranyes. No soc un traductor professional, jo. més aviat ocasional, d'afició. Traduir del castellà al català no és tan fàcil com sembla, li havia dit a aquell home, un senyor gran i amb un estrany posat de savi, amic d'un amic d'un amic que l'havia trucat per tal de proposar-li si volia guanyar-se uns diners passant al català aquella "Guia espiritual de Sitges". L'opuscle (38 pàgines) que aquell psiquiatra, escriptor de filosofia, política i contes, traductor, activista polític i social i moltes coses més anomenat Diego Ruiz va escriure i va publicar l'any 1913. *El carrer en un dels darrers estius dels anys seixanta, o dels primers dels setanta, té un cim. La mare en tindria prou a arribar a la gelateria de meitat del camí. Però el final del carrer és la porta de la llibreria, amb un bon assortit de còmics (un mitjà en expansió i renovació) i el més importants, còmics estrangers, que no ha vist mai abans i no pot trobar enlloc durant l'any a la seva ciutat de terra endins. El món exterior, el món que ve, el món que ens crida a descobrir-lo: els còmics, la música, els cossos, els idiomes (cal saber anglès, l'únic idioma que entén el cambrer, el pare en sap una mica i pot demanar un entrepà que és especialment bo en un bar del carrer del costat).* I això, per què és? Edició privada. Edició privada? Un amic m'havia parlat alguna vegada de Diego Ruiz. Un escriptor "celebrity" a Catalunya a les primeres dècades del segle XX. Després de la Guerra Civil, l'oblit, per "reneixer" com a escriptor de culte i de bibliofília a la dècada dels seixanta. Amb els seus "happy few" cercant i disputant-se les seves publicacions que gairebé segur que mai seran reeditades i apujant el seu preu a les llibreries de vell. *I de cop i volta estàs davant de "La morfina" de Santiago Rusiñol i és l'any del seu centenari i t'adones que és com un castanyot a l'ànima, i et fixes primer en els plecs del llit i després en la cara de l'Stéphanie Nantas i finalment i fatal en la mà*

arrapada al llit i "La morfina" et llampegueja com si fos un castell de focs. I acabes pensant que venint a veure "La morfina" el carrer del Pecat t'ha semblat curt i estret i fosc i que no hi ha res que simbolitzi millor el present i el futur que està arribant (que t'esta arribant a tu, al teu país, al món) que aquest oli i aquell rostre i sobretot aquella mà esgarrapada al llit en què Rusiñol ha pintat totes les tensions del món. Un home amb una mica d'estalvis, potser ja jubilat, que omple les seves hores buides llegint i col·leccionant Diego Ruiz, per què no pot tenir el caprici de pagar (de pagar-se) una traducció i una edició limitada de "Blanco refugio", amb la que potser obsequiarà els seus amics i coneguts? És només un llibret de 38 pàgines.

Estic de baixa. Vaig molt curt de calés. Traduiré "Blanco refugio". En dos o tres dies l'hauré enllestit i guanyaré déu-n'hi do el que aquest home m'ha dit que em pagarà per trenta-vuit pàgines. Me n'ha deixat un exemplar que encara té algunes pàgines per desbarbar, per dalt, i que encara que no m'ho hagi dit no les tallaré perquè el text es pot llegir perfectament i perquè també estimo la conservació de les coses que potser dialoguen i entenen e misteri en què vivim. I potser Diego Ruiz m'il·lumina i m'ajuda a sortir de . No era conegut com "el filòsof de l'entusiasme?". "Esta escrito con aquella forma original y fuerte que caracterizan a todas las obras de Ruiz. Y está ilustrado por Joaquin Sunyer. Y eran necesarias esas ilustraciones, porque en realidad quién primero descubrió de una manera definitiva la fuerza, el ritmo y la gracia de Garraf y de Subur, fue Sunyer. Y lo que Suñer pintó, Ruiz lo ha escrito", va escriure un tal Roman Jorí al diari La Publicitat de l'11 de juny de 1913, 112 anys justos abans del dia en què estic escrivint això, també un 11 de juny. Existeixen les sincronicitats, les forces amagades que mouen el nostre destí? M'ho podria començar a creure des que ha entrat a la meua vida aquest bibliòfil i activista per la recuperació de Diego Ruiz. Una presència angèlica. M'ha avançat diners, sense els quals potser no hauria pogut menjar altra cosa que arròs i patates, aquests darrers dies de mes. Com que li deia que no me'n sortia, de la traducció, i que ni acabava d'entendre el que Diego Ruiz volia dir de Sitges, ni era jo cap especialista en Diego Ruiz, m'ha portat un petit dossier de retalls de premsa de l'època (de 1913) en què es parla de l'opuscle i de l'estada del "metge filòsof" a la població. I m'ha dit que miri els dibuixos de Joaquim Sunyer que il·lustren el llibre i després me'n vaig al Museu del Maricel de Sitges a veure "La maternitat". (Hi ha un article anònim, publicat al "Baluart de Sitges" del 9 de març de 1913, que explica que "durant una setmana", Ruiz s'ha estat a casa del metge Benapres, i la tarda d'un diumenge va llegir "l'interessant treball literari que titula BLANCO REFUGIO: GUIA ESPIRITUAL DE SITGES. Formen aquest llibre tres capítols: en el

primer d'ells, que es titula Vinyet, s'hi glossa la gràcia de Sitges; en el segon, titulat Garraf, s'hi canta la Força, personificada en les nostres muntanyes, i en el tercer i últim capítol es presenta la bella conseqüència de la Gràcia i la Força agermanades".)

La resistència de la mare a fer el cim del carrer del Pecat i la resistència del pare a comprar-li tebeos "que no pots entendre. Es llençar els diners". Un avanç de la comprensió de les coses amb relació amb els diners, de la comprensió de les imatges i les paraules. El passeig marítim dels pintors que fan retrats que a la mare li fan il·lusió, però sempre seran massa cars. Però, Diego Ruiz, tant modernista, tan eixelebrat, i heterodox, per què elogia tant Sunyer, tant noucentista, tan mediterrani?) I "La maternitat" ho explica. El nadó acabat d'arribar al món que mama la llet, els velers que comencen els seu viatge en el mar ignot i encara en blanc. En cada nadó que ve al món, totes les veles desplegadas, totes les possibilitats de viatge i de fer el cim, el viatge del modernisme al noucentisme. i la roda eterna de la vida, el riu d'intel·ligència increada que inunda allò que és creat. "El mar és arquitecte; el mar nostre, llatí, un arquitecte genial, profund, mesuradíssim tant com inspirat", tradueix ara aquest home a l'entrellum del dia que despunta. i acaba amb la "Maternitat" de Joaquim Sunyer a la memòria escrivint que «Al Mediterrani Pintor que és avui, damunt la nostra vella terra, el més capaç de sentir la veu de Vinyet, la veu del Baluart, d'endevinar el Ritme del Garraf i de morir —com un valent— de cara al misteri.»

*Autor (seudònim): **Dídac Bonapres***

Modalitat: Santiago Rusiñol